

Yksimielisyydessämme on voimamme,  
eripuraisuudessa tuomme.

## VI RUOTSIN KARJALAISTEN HEIMOJUHLAT

### Taustatietoja

Erään varovaisen laskelman mukaan Ruotsissa tätä nykyä asuu n. 230.000 suomea äidinkielenään puhuvaa henkilöä. Lukuun sisältyy Torniojokilaakson alunperin suomenkielinen väestö (lähde: Pohjola-Norden Liiton aikakauslehti 1/1975).

Ruotsin maahanmuuttoviraston toimistopäällikön A. Reinsin suorittaman tutkimuksen mukaan Ruotsiin muuttaneista 300.000 suomalaisesta on noin 6000 eli 2 % ortodokseja. Osa näistä on ajan kuluessa palannut kotimaahan. (RSOS:n vuosikertomus 1971).

Ensimmäiset karjalaiset ortodoksit saapuivat Ruotsiin »pionereina» jo v. 1945—1947. He olivat pääosaltaan entisiä vienalaisia ja aunukselaisia, Pohjolan sahojen ja teollisuuslaitosten työmiehiä perheineen. Lähdön syynä oli kommunistisen Valpon tökerö toiminta. Myöhemmät siirtymiset tapahtuivat paremman ansiopaikan toivossa, päätulvan tullessa Pohjois- ja evakko-Karjalasta.

Heti alusta Borås muodostui karjalaistoininnan keskuksiksi. Yli kaksikymmentä vuotta sitten sinne Vienan- ja Aunuksen karjalaisten toimesta perustettiin Kalevan Kansa kerho (KKK) niminen karjalaisjärjestö. V. 1958 Ruotsin Suomalainen Ortodoksinen Seurakunta (RSOS). Aloittehtekijänä seurakunnan perustamiseksi toimi Karjalan Sivistysseura (KSS) ja perustamiskokouksen (12.1. 1958) puheenjohtajana toimi seuran nykyinen puheenjohtaja.

Näin oli luotu pohja heimojuhlien pitämiseksi Ruotsissa. Ensimmäiset heimojuhlat pidettiin Boråsissa jo 25.5. 58. Tällöin kyykkä iskeytyi Ruotsin maaperään KSS:n kyykkäkerhon joukkueen tuomana. Vuodesta 1959 tätä kyykän heimo-ottelua on käyty vuosittain Helluntaina Boråsissa ja Juhannuksena Seurasaassa katkeamatta.

Seuraavat heimojuhlat on pidetty v. 1962, 1966, 1968 Boråsissa ja 1972 Ruotsin virolaisten ikiomassa »Metsäko-

dussa». Boråsissa olevat RSOS:n ja KKK:n johtohenkilöt, naisjaostot ja järjestysmiehet ovat olleet juhlien paikallisten järjestäjinä, majoittajina ja huoltajina. Heimopappi Martin Juhkam on vastannut kaikista jumalanpalveluksista. KSS:n kaikkiin heimojuhliin lähettänyt sekä ohjelma- että tanssiryhmän.

KSS:n johtokunta on kiitollisuuden osoitukseksi karjalaisten perinteiden vaalimisesta vieraalla maaperällä myöntänyt seuransa ansiomerkit Pekka Simoselle, n:o 33, Aleksi Maksiselle, n:o 34, jotka ovat ahertaneet KKK:n ja seurakunnan johtoportaisissa sekä voimallisesti osallistuneet kyykkäpelin aktivoimiseen, khra Martin Juhkamille, n:o 25. Lisäksi Juhkam kutsuttiin seuran kunniajäseneksi n:o 27 hänen täyttäessään 50 vuotta 17.2. 1974.

### Matkaanlähtijät

Evästys Ruotsista kuului: »Ohjelman on tultava Suomesta Karjalan Sivistysseuran taholta.» Tämä puoli järjestyi Tarmo Niikko ja Teuvo Kuparinen olivat heti alusta valmiita lähtemään. Se taloudellinen puoli vain pitäisi järjestää. Ohjelman suorittajia kertyi lähes bussillista kyykkäveljet mukaanluettuna. Turisteja pitäisi saada lisäksi. Heimolehden viesti antoi hyvän kaijun. Mukaanlähtijöiksi tulivat Alanne Rovaniemeltä, Hirso Patenimeltä, Rantsi Maija Siilinginveltä, Rahikaisen Nasti Salosta, Hattulat Janakkalasta, Niinin Janne Lohjalta, Karhu Johannes Loviisasta, Väinö ja Rosenqvistit Vihdistä sekä »lopuskat» Helsingistä. Bussi oli täyteen. Muutamille Matti Myöhäisille piti lausua runsas »njet» sana.

Heimolehti »Karjalan» edustajalle, pirteälle ilonpöytätoimittajalle Zuli Tarhoselle oli pakko löytää tilaa. Helsingistä vahvin edustus tuli Helsingin Suojärvi-seurasta.

Laivamatkalta ei ole kerrottavaa. Hyttipaikkoja ei riittänyt kaikille, mutta kukaan ei murissut.



Matkanjohtaja: — Onkohan ketään vastassa?



— On! Itse heimopappi Martin Juhkam odottaa meitä.



### Ruotsin maaperällä

Upea VIKING laivamme lipui perjantaiamuna 16.5. 75 uljaasti Tukholman keskustaan. Jo kaukaa näimme, että heimopapin Martin Juhkamin hahmo oli vastassa. Hän jo aamuvarhain aloitti heimojuhlan pitämällä Ruotsin radion suomenkielisessä ohjelmassa ortodoksisen aamuhartauden.

Vasta upeassa Kalasniemen bussissa löysimme kaikki toisemme. Kaikilla oli kirkkaat silmät. Joukossamme ei ollut yhtään kännikalaa. Matkaseurue oli sopuisa ja karjalaisen eloisa. Laulu kajahti tuon tuosta, kuultiin iloisia tarinoita, suokkonoita ja jopa Sanni Huppusen arvoituksia. Haukattiin välillä vähäsen ja taas ajettiin.

Automme hurautti Boråksen keskustaan ja pysähtyi Carolin seurakuntatalon eteen. Joku huokaisi: Hospoti. Joko olemme perillä.

### Heimokahvit

Elmer Sillanpää ja Lahja Norberg olivat Boråsissa tehneet kovimman työn. Mutta heillä oli vankka avustajakunta, naisia ja miehiä. Yksi seurakuntatalon huoneista oli »lavastettu»

kahvilaksi. Kokonainen vuori voileipiä oli varattu meitä varten. Kahvia, teetä, tervehdyksiä.

—Sinä tulet meille, sinä menet sinne. Tätä supetusta jatkui kotvan. Osa majoittui »rodniin» luo, osa sai kodikseen hotelli Vävaren, osa hotelli Cityn, neljä sisukkainta Suomi-seuran talon siskonpetille. Ilta oli vapaa.. Sitä käytettiin heimoveljeilyyn...

### Sielunmessu runonlaulajan haudalla

Heti lauantaina aamulla »mentiin bussilla» Boråsin idylliselle hautausmaalle. Ruotsalaisten lisäksi sinne on haudattu melkoinen määrä suomalaisia, karjalaisia, virolaisia, joten se hyvin ansaitsee »heimokalmiston» nimen. Vienalaisen runonlaulaja Iro Remsun haudalle on kohotettu kuvanveistäjä Nina Sailon suunnittelema kaunis hautakivi, jossa on Iro ja Mari Remsun korkokuva. Rovasti Juhkam toimitti sielunmessun, tilapäiskuoro lauloi ja Karppela kertoi patsaan historiikin. Herkin mielin lähdettiin jatkamaan heimopäivien ohjelmaa.

Matkassamme olleet Iro Remsun tyttärentyttäret Toini ja Irja sekä Erik poikanen laskivat kummulle kukkalaitteen.



Sielunmessu runonlaulaja Iro Remsun haudalla.

### Kyykkäottelu

Bergseter'in kentällä on pelattu ennenkin vastaavia otteluita. Kenttä on kaupungin ulkopuolella, joten bussimme oli taas tarpeen. Itse kenttä on vuoren suojaama, idyllinen ja vehmas, mutta kyykkääjille huonosti sopiva (pehmeä). Mutta on kyykkää pelattu pahemminkin kentillä. Meillä oli mukana varsinainen edustusjoukkue, johon kuuluivat kaksi entistä SM-mestaria Niilo Prähky ja Alekski Karhu, tämän vuoden hopeamies Erkki Härkin ja Paavo Rahikainen.

Tätä joukkueettamme vastaan »ruotsit» maajoukkueeseen nimesivät Elmer Sillanpään, Valde Moilasen, jotka ovat kokeneita maaottelijoita, Sulo Paason ja Ukrainan karjalaisen Sergei Borisenkon. Maajoukkueemme voitti ottelun helposti

+28 piste-erolla.

B-otteluun »ruotsit» asettivat 3 kokenutta maaottelumiestä Pekka Simosen, jota on pidettävä Ruotsin kyykkäisänä, Niilo Germanovin, Leo Huotarisen ja uuden »löydön» Jaakko Siljavan. Helsingiläiseen turistijoukkueeseen tulivat »Karhukoplan» Aaro ja Johannes sekä starikat Viki Poravaara ja Boris Karppela. Ensimmäisen erän »ruotsit» voittivat 11 ja toisen 4 pisteellä.

Tämän maaotteluksi kutsutun pelin Boråsin - Helsingin karjalaiset toinen osa pelattiin Helsingin Seurasaarella suuren Juhannusjuhlan aikana. Sitä seurasi tuhatlukuinen juhlayleisö. Tuomarina toimi inkeriläinen Topi Halonen ja kuu-





Maaottelun A-joukkueet, vas. helsinkiläiset, oik. borásilaiset, keskellä tuomari.

luttajana B. Karpela. Helsinkiläisjoukkue pelasi samassa kokoonpanossa, borásilaisessa Paason tilalla oli Siljava. Kotikentän miehet voittivat ensimmäisen erän +25 ja toisen +10 pisteellä. Sunnuntaina vieraat saivat pelata ystävyysotteluita ja sen jälkeen Helsingin Suojärvi-seura tarjosi lämpimät löylyt Jollaksen karjalaiskodissa ja läksiäiskahvit.

Klo 15.30 Borásin uusimmassa hotellissa seurakunta tarjosi päivällisen, jossa vieraina oli 15 Suomesta saapunutta vierasta.

#### Vigilia kello 17

Carolín seurakunnan suuri sali oli muutettu ortodoksiseksi pyhätköksi. Improvisoidut telineet täyttivät palavista tuohuksista. Kirkkoherra Juhkaminen kehoitus »Taas ja taas rukoilkaamme Herraa» ei kaikunut kuuroidelle korville. Heleääninen tilapäiskuoro aloitti varovaisesti, mutta pian löysi yhteisen »itsensä». Ohjelmaryhmäämme kuuluneen Rajakarjalaisen kvartetin kaikki jäsenet olivat Helsingin Pyhän kolminaisuuden kirkon kuorolaisia. Yhdessä Borásin naiskuorolaisten ja kyykkäveli Härkinin kanssa he täyttivät hyvin tehtävänsä sekä vigiliassa että myöhemmin liturgiassa. Tyyne Veinola toimitti lukkarin tehtävät mainiosti. Mainitsen, että Kuopiosta, pääsihteeri Houtsosen kautta matkaryhmäämme pyytämämme kanttoria tai pappiseminaarilaista ei voitu irroittaa.

#### VI Heimojuhla

Heimojuhlapaikaksi oli valittu Borásin Suomi-seuran talo, entinen koulutalo. Sinnekin oli muutama virsta. Bussimme ei mahtunut enää paraatipihalle, mutta kyllä takapihalle. Autoja oli kymmeniä ja juhlayleisöä piha täynnä ja lisää väli. Eskilstunasta saapunut inkeriläisveli Alekski Penttilä valit-



Heimojuhlien pääpitopaikka Borásin Suomi-Seuran talo, edessä Noomi ja Johannes Karhu, keskellä Sanni Hupponen.

ti, että vaikea oli mokoma löytää. Mutta löytyi: »Horoshoo», hän lisäsi.

Joukossa oli paljon tuttavuuksia, mutta paljon oli uutta väkeä, ketä kaikki lienevät kukaan olleet. Karjalainen ohjelma kiinnostoi. Koolla oli noin 300 henkeä.

Juhla alkoi yhteisesti laulettuna »Jo Karjalan kunnalla» laululla.

Avauslaulus lausui kirkkoherra Martin Juhkam. Hän toivotti tervetulleiksi kaikki läheltä ja kaukaa saapuneet vieraat. Hän oli iloinen siitä, että kutsua oli noudatettu ja näin »praasniekka oli tullut meijengi pihah».

Kun näyttämön verho avautui, yleisö kohahti. Perheyhtye Niikko-Kuparinen, itse Tyyne Niikko, kanteleen soiton pääpapitar, tyttärensä Anneli, vävynsä Teuvo ja nuoret Petri ja Maarit Kuparinen olivat pukeutuneet kauniisiin, hyvällä maulla suunniteltuihin kansallispukuuihin. Ohjelman alkuaikojen nimeksi he olivat valinneet »Suomalaisia lauluja». Kolmen kanteleen, huilun, laulun ja lausunnan äännet ja sanat herkistivät kovia kokeneet, vieraalla maaperällä asuvat heimojemme ja sisaremmet. Aploodit tulivat sydämen pohjasta, ilon ja kyynelten välistä.

Boris Karpela esitti juhlarahvaalle Karjalan Sivistysseuran tervehdyksen, kertoi karjalaisten kuulumisia tämän päivän Suomesta, mainiten myös uljaan Karjalatalon aikaansaamisesta Helsinkiin ja loi katsauksen Karjalan kielen sanakirjan sanaston keruuseen, muokkaustyöhön ja toimitukseen. Kuudesta suunnitellusta osasta on nyt kaksi osaa valmiina. Teoksesta tulee karjalan kielen sanaston muistomerkki, joka voidaan asettaa runoutemme muistomerkkinä Kalevalan rinnalle ja samalla testamentti tuleville karjalaissukupolville ja koko Suomen kansalle. Katsauksensa lopussa hän esitti nelisenkymmentä värillistä diakuvaa karjalan kielen keruualueen eri osista, pääasiassa Tverin-, Aunuksen- ja Vienan Karjalasta sekä Helsingin uudesta Karjalatalosta. Karjalan Sivistysseuran lahjana Karpela luovutti sanakirjan valmiit kauniisti sidotut osat Ruotsin suomalaiselle ortodoksiselle seurakunnalle. Lahjoituksen otti vastaan rovasti





Heimojuhlan yleisöä.

M. Juhkam kiittäen lämpimästi arvokkaasta lahjasta.

Väliaikaa on sanottu karjalaisjuhlien parhaaksi ohjelmaksi. Ja kyllä sitä käytettiin hyväksi. Yläkertaan perustettu »buffetti» oli ahkerassa käytössä. Ja pakinaa riitti, aika vain loppui kesken...

Nyt tuli lavalle helsinkiläinen »Rajakarjalainen kvartetti», Yrjö Martiskainen, Martti Tavi, Eila Vesterinen ja Tyne Veinola.

He esittivät laulut Darja kesräjä, Pitkä oli tämä päivä, Luodogan meri, Leikatahan kauraa ja kehtolaulun L'uuli, Puuli. Karjalaislaulujen kieli on heidän kotikieltään. Sen puhtaampaa ulosantia on harvoin kuultu. Karjalaisyleisö osasi antaa heille täyden arvon.

Aleksi Karhu esitti ottamansa lyhytfilmin »Urho Kekkonen kyykän parissa». Vastaanotto oli myönteinen ja aplodit runsaat. Pateniemen tai oikeammin Uhtuan Väinämöinen alias sahanasettaja Mikko Hirso esitti kalevalaisen runon

»Kokko lensi koillisesta». Hän eläytyi osaansa täydellisesti, eli mukana, varavutti vain ettei itse lähtisi lentoon..

KKK:n toimesta jaettiin molemmille kyykän voittajajoukkueille palkinnot. Samassa yhteydessä kaksi helsinkiläistä kyykkäveljeä joutui kunnianosoituksen kohteeksi. Viisikymmenpäiväänsä viettänyt Niilo Prähky sai ruskean kuoren. Sen olivat keränneet kyykkäveljet ja heimosisaret, joita Niilo oli ahkerasti tanssittanut lukuisilla kyykkämatkoilla. Erkki Härkin sai kerhon naisilta tuliterät kengänpohjat kiitokseksi ahkerasta tanssittamisesta. Hän on nyt Niilon jälkeen »kengänpohjaritari n:o 2».

KKK:n tanhuryhmän esitys oli melkoinen yllätys. Ryhmän pojat olivat Elmer, Eemeli ja Sylvester Sillanpää sekä Jaakko Siljava, tytöt Anni Sillanpää, Annikki Siljava, Aune Borisenko ja Lahja Norberg, tanssija ja ohjaaja, säestäjänä virolainen heimoveli Velner Maanit. He esittivät monivaiheisen »Kasareikan».



Perheyhtye Niikko—Kuparinen soitti, lausui ja lausui itsensä yleisön sydämiin.





Kasareika vienalaisittain, ryhmässä tanssi neljä Sillanpäättä.

Esitys ei ollut eikä pyrkinyt olemaan slaavilaisen riehakas. Siinä oli enemmän suurten selkosten rauhallista liikuntaa, sulavuutta ja omaperäistä šarmia. Tanhuryhmä on tervetullut Helsinkiin Karjalan Sivistysseuran 70-vuotisjuhlaan ensi syksynä, lausui B. Karppela esityksen jälkeen.

Loppusanat lausui KKK:n puheenjohtaja Elmer Sillanpää. Hän oli iloinen, että vaikeudet oli voitettu ja esitti kiitokset kaikille, jotka ovat edesauttaneet heimojuhlan onnistumista.

Lopuksi kajahti yhteisesti laulettu Karjalaisten laulu. Vanhan ruotsalaisen koulun seinät olivat lujilla, mutta kestivät kunnialla.

Kyykkäveli Paavo Rahikainen osoittautui erinomaiseksi juontajaksi.

Viisihenkinen tanssiorkesteri Mari-Taz pyöritteli juhlahravasta pikkutunneille saakka.

### Liturgia

Helluntaina 18.5. 75 klo 10 alkoi liturgia, jonka toimitti rovasti M. Juhkam. Martta Jehkimäisen johtamat borasilai-



Lajla luovuttaa Erkille kengänkorot. Niilo sai ruskean kijekuoren.

set ja Tyyne Veinolan johtamat helsinkiläiset kuorolaiset olivat löytäneet yhteisen nuotin. Ilmassa oli haikean eron tunnelmaa. Ylimpänä oli kuitenkin hyvän olon tunne onnistuneesta heimojuhlasta.

Bussimme odotti. Lähtijät ja saattajat hyvästelivät. Rovasti Juhkamin tehtäväksi jäi riisua ortodoksinen pyhättö luterilaiseksi seurakuntasaliksi.

Matkamme kotia kohti sujui entisissä leppoisissa merkeissä. Kun nousimme laivasta Helsingissä Katajanokan rantaan, lausui turistina mukana ollut heimoveli Vilho Mokka-

nen:

—A konsapa lähdemme uudestaan?

Tähän lauseeseen oikeastaan sisältyy kaikkien juhlaan osallistuneiden yhteinen tyytyväisyys.

Brüha



Matkan varrelta: laivalla kaikki miehet olivat brihoja. Bussimatkan tauon aikana käytiin buffetissa». Sanni opetti Jannalla Suojärven jenkkää. — Kuvista kiitämme Aleksi Karhua ja Zuli Tarhosta.



Vii  
kulttu  
aluek  
santa  
kin n  
hava  
hänn  
houtu  
vuude  
vuava  
Verta  
kas ka  
lisen  
Mit  
sessä o  
tä voi  
puhua  
mainit  
on yle  
kansar  
sessä,  
runoas  
uskom  
voituk  
kat), le  
kansar  
den ja  
telu ja